

Porozumienie w zakresie wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego

Spis treści

Wprowadzenie.....	1
1. Istota i cel grupy zakupowej w systemie zamówień publicznych.....	3
2. Ekonomiczne i organizacyjne aspekty funkcjonowania grupy zakupowej w systemie zamówień publicznych.....	4
3. Koszty wspólnego udzielania zamówień	6
4. Podmioty tworzące grupę zakupową w systemie zamówień publicznych.....	7
5. Zamawiający prowadzący postępowanie o udzielenie zamówienia	8
6. Przedmiot zamówienia w postępowaniu wspólnym	10
7. Specyfika prowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia przez zamawiających działających wspólnie	11
8. Porozumienie pomiędzy zamawiającymi.....	16
9. Odpowiedzialność zamawiających	17
10. Odpowiedzialność osób wykonujących czynności w imieniu zamawiającego	18
11. Podsumowanie	19
12. Wzór porozumienia w zakresie wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego	20

Wprowadzenie

Postępowanie o udzielenie zamówienia przygotowuje i przeprowadza zamawiający. Od tej zasady, sformułowanej w art. 15 ust. 1 ustawy PZP¹, przewidziano szereg wyjątków:

- 1) Zamawiający może powierzyć własnej jednostce organizacyjnej lub osobie trzeciej pomocnicze działania zakupowe w postaci przygotowania postępowań o udzielenie zamówienia i przeprowadzanie ich, w imieniu i na rzecz zamawiającego (art. 15 ust. 2 ustawy PZP);
- 2) Prezes Rady Ministrów może wskazać centralnego zamawiającego spośród organów administracji rządowej lub jednostek organizacyjnych podległych tym organom lub przez nie nadzorowanych (art. 15a ust. 4 ustawy PZP);

---

¹ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1986)

- 3) Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może wskazać albo powołać podmiot wykonujący zadania centralnego zamawiającego, albo określić sposób powoływania takich podmiotów (art. 15c ust. 1 ustawy PZP);
- 4) Zamawiający może korzystać z usług centralnego zamawiającego posiadającego siedzibę w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (art. 15d ust. 1 ustawy PZP);
- 5) Zamawiający mogą przygotować i przeprowadzić postępowanie o udzielenie zamówienia wspólnie z zamawiającymi posiadającymi siedzibę w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 15e ust. 1 ustawy PZP);
- 6) Zamawiający mogą wspólnie przeprowadzić postępowanie i udzielić zamówienia, wyznaczając spośród siebie zamawiającego upoważnionego do przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia w ich imieniu i na ich rzecz. (art. 16 ust. 1 ustawy PZP);
- 7) Minister kierujący działem administracji rządowej może, w drodze zarządzenia, wskazać, spośród podległych jemu jednostek organizacyjnych lub przez niego nadzorowanych, zamawiającego, który będzie właściwy do przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia na rzecz tych jednostek (art. 16 ust. 3 ustawy PZP);
- 8) Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego może wyznaczyć spośród podległych samorządowych jednostek organizacyjnych jednostkę organizacyjną właściwą do przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia na rzecz tych jednostek (art. 16 ust. 4 ustawy PZP).

Ustawodawca przewiduje zatem sytuacje, w których zamawiający będzie dokonywał zakupu dostaw, usług lub robót budowlanych, ale nie będzie prowadził postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Z tym, że nie oznacza to zwolnienia go z tego obowiązku, a jedynie przeniesienie tego obowiązku na inny podmiot.

Biorąc pod uwagę powyższe, ustawodawca dopuszcza więc różne sposoby łączenia, zastępstwa lub reprezentacji podmiotów dokonujących zakupów w tym powstawanie różnego rodzaju grup zakupowych. Można je w szczególności skategoryzować według podmiotów, które są upoważnione do podjęcia inicjatywy stworzenia takiej grupy. Może ona przysługiwać jednostkom nadrzędnym, sprawującym nadzór lub kontrolę nad innymi zamawiającymi (Prezes Rady Ministrów, właściwy minister, organ jednostki samorządu terytorialnego), wreszcie samym zainteresowanym zamawiającym. I w tym ostatnim rozumieniu zagadnienie grupy zakupowej omawiane jest w niniejszym opracowaniu.

1. Istota i cel grupy zakupowej w systemie zamówień publicznych

Grupa zakupowa jest zrzeszeniem podmiotów agregujących swoje zakupy (popyt) i wspólnie je realizujących². Jeżeli określone podmioty przy dokonywaniu zakupów zobowiązane są stosować przepisy szczególne, w tym przypadku ustawy PZP, to tworzenie i działanie grup zakupowych musi być uzależnione od tych regulacji.

Pojęcie „grupa zakupowa” nie jest pojęciem ustawowym, w szczególności nie posiada definicji legalnej. Przyjęło się w praktyce jako określenie zamawiających wspólnie prowadzących postępowanie i udzielających zamówień publicznych (podobnie jak „konsorcjum” odnośnie wspólnego działania wykonawców).

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy PZP zamawiający mogą wspólnie przeprowadzić postępowanie i udzielić zamówienia, wyznaczając spośród siebie zamawiającego upoważnionego do przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia w ich imieniu i na ich rzecz.

Wprowadzenie tych regulacji uzasadniane było korzyściami natury ekonomicznej. *Mając na względzie korzyści dla budżetu i obniżenie cen, jakie można uzyskać na rynku zamówień publicznych dzięki efektowi skali, w projekcie rozszerza się zastosowanie tzw. zamówień wspólnych, zakładając, że zamawiający (niezależnie od formy organizacyjno-prawnej oraz przynależności do określonej struktury) mogą wspólnie przeprowadzić postępowanie i udzielić zamówienia³.*

Utworzenie grupy zakupowej nie pozbawia – i nie może pozbawić – określonych podmiotów statusu zamawiającego. Status ten przypisywany jest bowiem tym podmiotom ustawowo, a w konsekwencji utworzenia grupy przekazują one jedynie swoje prawa i obowiązki dotyczące konkretnego postępowania wskazanemu zamawiającemu. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 12 ustawy PZP, zamawiający to osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej obowiązana do stosowania ustawy PZP. Katalog podmiotów zobowiązanych do stosowania ustawy został zdefiniowany

---

² Grupy zakupowe z powodzeniem tworzone są w sektorze prywatnym. Pierwsze grupy we współczesnym rozumieniu pojawiły się w USA w połowie XX wieku, a największy ich rozwój przypada na lata 80. i 90. tego wieku. Jest to pojęcie o wiele szersze niż podejmowanie wspólnych działań zakupowych przez podmioty działające na podstawie porozumienia. W szczególności może przybierać różne formy organizacyjne i instytucjonalne.

³ Uzasadnienie do projektu ustawy Prawo zamówień publicznych z 2004 r.

w art. 3 ust. 1 ustawy. Zatem zamawiającym nie będzie tylko ten podmiot, który nie został wymieniony w art. 3 ust. 1 ustawy PZP.

Niekiedy będziemy mieli do czynienia z zamówieniem prowadzonym i udzielanym wspólnie mimo, że celem nie jest utworzenie grupy zakupowej w celu wykorzystania efektu skali a względy racjonalności przemawiają za takim wspólnym przeprowadzeniem, udzieleniem i w końcu wykonaniem zamówienia. Nie będziemy mieli wtedy do czynienia z grupą zakupową w powyższym rozumieniu. Natomiast względy racjonalności i gospodarności wręcz wymagają takiego wspólnego prowadzenia postępowania.⁴ W takich sytuacjach również mamy do czynienia z regulacjami, których dotyczy niniejsze opracowanie.

2. Ekonomiczne i organizacyjne aspekty funkcjonowania grupy zakupowej w systemie zamówień publicznych

Do podstawowych korzyści związanych z funkcjonowaniem grup zakupowych zalicza się:

- uzyskanie lepszych warunków zakupów, w tym przede wszystkim cen,
- zmniejszenie kosztów transakcyjnych (dla dostawcy bardziej opłacalne jest negocjowanie z grupą niż indywidualnymi przedsiębiorcami),
- osiąganie takiej koordynacji popytu, która prowadzi do wystąpienia korzyści skali,
- zintensyfikowanie konkurencji wśród dostawców,
- możliwość transferowania korzyści na ostatecznych odbiorców.⁵

Przystąpienie do grupy kapitałowej wiąże się więc z możliwością osiągnięcia ekonomicznych korzyści, które mogą dotyczyć zarówno konkretnej jednostki, jak i określonego rynku, na którym ta jednostka funkcjonuje.

Należy zwrócić uwagę, że stworzenie grupy zakupowej może mieć również negatywny wpływ na rynek, na którym będzie ona funkcjonować. W skrajnych przypadkach może być nawet mowa o naruszeniu równowagi na rynku. Przekroczenie odpowiednich dla konkretnego rynku przedmiotowych lub podmiotowych granic optymalnego zrzeszania się może przynieść skutki w postaci wyeliminowania z rynku określonych podmiotów po stronie podażowej (wykonawców). Granice przedmiotowe dotyczą rozmiaru przedmiotu zamówienia

---

⁴ Przykładowo postępowanie na roboty związane z wymianą sieci wodociągowych czy ciepłowniczych i na odtworzenie pasa drogowego, czy remont drogi - gdzie występuje kilku zamawiających.

⁵ A. Jurkowska-Gomułka, Dopuszczalność porozumień zakupowych w świetle reguł konkurencji w wybranych systemach prawnych, *Kwartalnik Prawa Publicznego* 3-4/2011, s. 70 i wskazana tam literatura

i należałoby je utożsamiać z taką wielkością, która zaczyna oddziaływać na funkcjonowanie rynku. Granice podmiotowe wskazują na uczestników rynku po stronie popytowej (zamawiających). Może dojść do zrzeszenia takiego rodzaju podmiotów, że wprawdzie nie dochodzi do zagregowania dużego zakresu zamówień, ale ci zamawiający są na rynku bardzo istotni ze względu na strukturę zamówień (np. terminy, częstotliwość) lub ich aspekty finansowe (np. wiarygodność finansowa). Najprostsze przykłady odniesień, które należy uwzględnić przy tworzeniu grup zakupowych, dotyczą małych i średnich przedsiębiorstw. Po utworzeniu grupy zakupowej zamówienie może stać się dla nich nieosiągalne. Wprawdzie ten negatywny efekt może być równoważony możliwością zrzeszania się wykonawców (tzw. konsorcjum), niemniej jednak pozycja rynkowa małych i średnich przedsiębiorstw może zostać pogorszona.

Agregowanie popytu ma również pozytywny wpływ na poziom konkurencji (w rozumieniu ekonomicznym) pomiędzy wykonawcami. Rozmiar i zakres przedmiotu zamówienia wpływa na zainteresowanie wykonawców zamówieniem, co prowadzi do możliwości uzyskania przez zamawiających korzyści ekonomicznych, w szczególności niższych cen zamawianych dostaw, usług lub robót budowlanych.

Najczęściej podkreślane korzyści tworzenia grup zakupowych wiążą się z osiągnięciem korzyści skali. Nie ulega wątpliwości, że pozytywne efekty tak dużych rozmiarów zamówienia nie będą osiągalne dla zdecydowanej większości zamawiających występujących samodzielnie. Należy jednak zwrócić uwagę, że zwiększanie rozmiaru czy zakresu zamówienia może nie przynieść zamawiającym, w niektórych sytuacjach, oczekiwanych korzyści. Dotyczy to przedmiotów zamówienia, których realizacja wiąże się dla wykonawców z dużym ryzykiem, zwłaszcza zewnętrznym. Przykładowo można wskazać na duże zakupy sprzętu komputerowego rozłożone w czasie. Wtedy korzyści z efektu skali mogą się okazać mniejsze niż koszty ryzyka związanego np. z kursem waluty lub trudnościami dostawców związanymi z koniecznością zgromadzenia dużej ilości sprzętu. Nie chodzi tu oczywiście o samo ryzyko niewykonania zamówienia – przed takim zamawiający mogą się zabezpieczyć w umowie. Chodzi o to, że każde ryzyko wykonawcy jest wycenialne i znajduje swoje odzwierciedlenie w cenie.

Nie bez znaczenia są też korzyści natury organizacyjnej. Istnieją zamawiający, szczególnie niewielcy, tacy, którzy nie dysponują kadrą odpowiednio przygotowaną albo do udzielania zamówień publicznych w ogóle, albo odnośnie konkretnego zamówienia – ze względu na jego przedmiot, rozmiar czy zakres. Przystąpienie do porozumienia daje możliwość rozwiązania tego typu problemów w sposób najszybszy i najmniej kosztowny. W

skrajnym przypadku oznacza skorzystanie z zasobów, infrastruktury, kadry, wiedzy i doświadczenia jednego zamawiającego przez innego.

3. Koszty wspólnego udzielania zamówień

Bez wątpienia stwierdzić można, mimo iż nie jest to przedmiotem częstych badań, że prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego wiąże się z kosztami ponoszonymi przez zamawiających. Przykładowo można tu wymienić koszty pracownicze, koszty sprzętu i oprogramowania niezbędnych do zapewnienia formy elektronicznej, ewentualne koszty usług zewnętrznych realizowanych w ramach pomocniczych działań zakupowych. Dla większych zamawiających lub przeprowadzających większą liczbę postępowań, będą to koszty o charakterze stałym, stosunkowo niewysokie w odniesieniu do jednostkowego postępowania.

Obok kosztów stałych, związanych z obowiązkiem stosowania ustawy PZP przez zamawiającego, mogą pojawić się koszty związane wyłącznie z konkretnym postępowaniem, np. koszty biegłych, koszty związane z korzystaniem przez wykonawców ze środków ochrony prawnej itd. A te mogą zależeć zarówno od samego przedmiotu zamówienia (specyfiki, poziomu skomplikowania, powszechności dostępu), jak i jego rozmiaru lub zakresu.

W niektórych sytuacjach można przyjąć, że prowadzenie postępowania przez zamawiającego wyznaczonego pomiędzy umawiających się zamawiających, nie będzie się wiązać z ponoszeniem dodatkowych kosztów. Jeżeli ten zamawiający i tak prowadziłby postępowanie na ten przedmiot zamówienia i to o dużej wartości, to proste pomnożenie ilości nie spowoduje zmiany kosztów prowadzenia postępowania lub ryzyka ich pojawienia się. Jeżeli jednak, w przeciwnie skrajnym przypadku, dopiero przystąpienie do porozumienia spowoduje wystąpienie obowiązku stosowania ustawy, to wtedy ryzyko kosztów, np. związanych z wykorzystaniem środków ochrony prawnej, wzrośnie. Podobnie w sytuacji, kiedy poprzez skumulowanie zamówień wartość zamówienia przekroczy tzw. progi unijne.

Niezależnie od wskazanych wyżej, zamawiający muszą ponieść koszty przygotowania postępowania, w szczególności opisanie przedmiotu zamówienia i oszacowania wartości oraz skorzystania z ewentualnych pomocniczych działań zakupowych.

Zatem w praktyce, przy wspólnym udzielaniu zamówień, zamawiający będą musieli uwzględnić trzy rodzaje kosztów:

- koszty stałe zamawiającego upoważnionego związane z wypełnianiem obowiązku stosowania ustawy PZP;
- koszty dotyczące bezpośrednio prowadzonego postępowania oraz
- koszty przygotowania postępowania.

Podział kosztów pomiędzy zamawiających działających wspólnie powinien zostać uzgodniony w zawierającym pomiędzy nimi porozumieniu. Jeżeli nawet uznać, że koszty ujęte w pierwszej grupie i tak zostałyby przez zamawiającego poniesione, to bez wątplenia te, które generowane są w wyniku zawarcia porozumienia mogłyby zostać podzielone pomiędzy podmioty działające wspólnie.

4. Podmioty tworzące grupę zakupową w systemie zamówień publicznych

Z literalnego brzmienia art. 16 ust. 1 ustawy PZP wynika, że wspólne działania obejmujące przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i udzielenie tego zamówienia, mogą być prowadzone przez zamawiających. Przepisu tego nie należy odczytywać jako podmiotowego ograniczenia tworzenia grup zakupowych, ale raczej jako dopuszczenie wyjątku od zasady samodzielnego przygotowywania i prowadzenia postępowań przez zamawiającego. Nie budzi wątpliwości, że zasadniczym adresatem art. 16 ust. 1 ustawy PZP są zamawiający, ujmując w uproszczeniu, zobowiązani do stosowania przepisów Prawa zamówień publicznych przy nabywaniu dostaw, usług czy robót budowlanych. Skoro bowiem każdy z tych podmiotów musi dla udzielenia zamówienia przeprowadzić postępowanie przewidziane w tej ustawie, sformułowania zawarte w jej art. 16 ust. 1 odnoszą się do takich właśnie zamawiających. Niemniej jednak istnienie po stronie określonego podmiotu obowiązku stosowania przepisów Prawa zamówień publicznych nie stanowi - samo w sobie - przeszkody w udzieleniu przez taki podmiot zamówienia łącznie z innym podmiotem, który obowiązku takiego nie ma. Z przepisów zawartych w Prawie zamówień publicznych nie wynika bowiem zakaz wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego przez podmioty o niejednorodnym statusie, tj. posiadające status zamawiającego w rozumieniu art. 2 pkt 12 i art. 3 ust. 1 tej ustawy łącznie z innymi podmiotami, które, co do zasady, tego statusu nie posiadają. W szczególności, zakazu takiego niepodobna wywieść z

art. 16 ust. 1 ustawy PZP. Przepis ten nie zabrania wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia przez takie różne podmioty⁶.

Możliwość skorzystania z dyspozycji art. 16 ust. 1 ustawy PZP przez zamawiających nie została w żaden sposób ograniczona. W szczególności członkostwo w grupie zakupowej nie jest uzależnione od rodzaju zamawiającego, a zatem wszystkie podmioty zobowiązane do stosowania ustawy na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy PZP, mogą zdecydować się na wspólne przeprowadzenie postępowania i udzielenie zamówienia. W ustawie nie zawarto również jakichkolwiek przesłanek lub warunków odnośnie podjęcia decyzji o wspólnym udzieleniu zamówienia. Stąd też zamawiający mogą skorzystać z tej możliwości w każdym przypadku, który zostanie uznany za uzasadniony.

Zamawiający mogą również wyznaczyć spośród siebie zamawiającego upoważnionego jedynie do przeprowadzenia postępowania. Wówczas w następstwie takiego postępowania każdy z zamawiających zawiera odrębną umowę, której przedmiotem jest jego część zamówienia. Oczywiście warunkiem jest, by przedmiot postępowania był świadczeniem podzielonym. W przypadku postępowania prowadzonego wspólnie – gdzie z natury rzeczy przedmiot najczęściej stanowi sumę części określanych przez poszczególnych zamawiających – nie jest to nadmierną barierą formalną. Jeżeli zamawiający zdecydują się na odrębne udzielanie zamówienia (podpisanie umów) muszą mieć na uwadze art. 140 ust. 1 ustawy PZP, z którego wynika, że zakres świadczenia wykonawcy wynikający z umowy ma być tożsamy z jego zobowiązaniem zawartym w ofercie. W przypadku zawierania odrębnych umów przez zamawiających działających wspólnie, zobowiązanie wykonawcy wynikające z oferty musi być tożsame z sumą umów zawieranych przez poszczególnych zamawiających (sumą w zakresie przedmiotu zamówienia i sposobu jego świadczenia oraz wynagrodzenia należnego wykonawcy).

Podstawą dopuszczalności odrębnego zawierania umów przez zamawiających wspólnie prowadzących postępowanie jest zastrzeżenie takiego sposobu działania w ogłoszeniu o zamówieniu i specyfikacji istotnych warunków zamówienia, oczywiście w korelacji z ewentualnym podziałem przedmiotu zamówienia na części.

5. Zamawiający prowadzący postępowanie o udzielenie zamówienia

---

⁶ Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 2 kwietnia 2015 r., sygn. akt I CSK 207/14

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy PZP warunkiem organizacyjnym wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielania zamówienia przez zamawiających jest wyznaczenie spośród tych zamawiających podmiotu upoważnionego do działania w ich imieniu i na ich rzecz. Wyznaczenie takiego zamawiającego nie ma wpływu na obowiązek stosowania przepisów ustawy przez pozostałych zamawiających, stanowi natomiast formalną podstawę z jednej strony dla wyznaczonej jednostki do skutecznego dokonywania czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego w imieniu i na rzecz innych zamawiających.

Umocowanie jednego z zamawiających do przeprowadzenia postępowania i udzielania zamówienia następuje poprzez zgodne wyznaczenie go przez jednostki porozumiewające się w sprawie wspólnych zakupów. Ustawodawca nie stawia zamawiającym warunków w zakresie uczestnictwa w grupach zakupowych. Należy wziąć pod uwagę sytuacje, gdy porozumiewać się będą zamawiający będący jednostkami organizacyjnymi tej samej osoby prawnej (np. Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego) lub zamawiający posiadający odrębne osobowości prawne. W tej drugiej sytuacji wyznaczenie nabierze charakteru pełnomocnictwa cywilnego obejmującego upoważnienie do działania w określonym zakresie.

Niezależnie od powyższego, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy PZP wyznaczony zamawiający zawsze będzie działał w imieniu i na rzecz uczestników grupy zakupowej.

Przy stosowaniu art. 16 ust. 1 ustawy PZP warunkiem koniecznym jest wyznaczenie jednego ze wspólnie zamawiających jako upoważnionego do przeprowadzenia postępowania i udzielania zamówienia w ich imieniu i na ich rzecz. Brak takiego wyznaczenia uniemożliwia zastosowanie tej konstrukcji.

Wyłonienie na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy PZP jednego z zamawiających do przeprowadzenia postępowania i udzielania zamówienia jest skuteczne w całym postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, w tym na etapie postępowania skargowego przed sądem⁷.

Pozycja zamawiającego działającego w imieniu i na rzecz pozostałych członków grupy zakupowej jest podkreślana poprzez wskazanie, że wypełnienie przez wykonawcę obowiązku wobec tego zamawiającego jest równoznaczne z wypełnieniem tego obowiązku wobec wszystkich zamawiających działających wspólnie. Przykładowo, wskazanie w gwarancji ubezpieczeniowej wyłącznie tego zamawiającego, który w imieniu innego jeszcze

---

⁷ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 18 sierpnia 2011 r., sygn. akt XXIII Ga 380/11

podmiotu prowadzi postępowanie nie dyskwalifikuje wniesionego wadium. Aby uznać, że wadium nie zostało prawidłowo wniesione należałoby wykazać, iż podmiot prowadzący postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego nie będzie mógł zaspokoić roszczeń wynikających z ustawowego prawa do zatrzymania wadium⁸.

Nie jest możliwe wyznaczenie przez porozumiewających się zamawiających do przeprowadzenia postępowania podmiotu, który nie jest sygnatariuszem takiego porozumienia. Nie ma jednak żadnych przeszkód, aby wyznaczony w trybie art. 16 ust. 1 ustawy PZP zamawiający powierzył (na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy PZP) własnej jednostce organizacyjnej lub osobie trzeciej przygotowanie i przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Pamiętać przy tym należy, że jeśli zamawiający, korzystając z dyspozycji art. 15 ust. 2 ustawy PZP, powierzył przeprowadzenie postępowania osobie trzeciej, to podmiot ten jest uprawniony do wykonania wszystkich czynności faktycznych i prawnych w trakcie trwania procedury o zamówienie publiczne, również do wykonania wszystkich czynności związanych z wniesieniem wadium przez wykonawców, w tym także do wykonania czynności zatrzymania wadium. W sytuacji powierzenia przygotowania i przeprowadzenia postępowania osobie trzeciej działa ona w imieniu i bezpośrednio na rzecz zamawiającego, a podjęte przez nią działania są wiążące dla zamawiającego i są traktowane jako działania samego zamawiającego⁹. Wybór osoby trzeciej, która na podstawie art. 15 ust. 2 PZP przeprowadzi postępowanie, inaczej niż w przypadku wyznaczenia zamawiającego powinien odbyć się przy uwzględnieniu przepisów o zamówieniach publicznych. Działania wyznaczonego zamawiającego w zakresie powierzenia przeprowadzenia postępowania własnej jednostce organizacyjnej lub osobie trzeciej mają na tyle istotny charakter, że powinny być przedmiotem zawieranego przez członków grupy zakupowej porozumienia.

6. Przedmiot zamówienia w postępowaniu wspólnym

Nie ulega wątpliwości, że osiągnięcie korzyści ekonomicznych, zwłaszcza wynikających z uzyskania efektu skali, uwarunkowane jest cechami przedmiotu zamówienia. Jak już wspomniano, ustawodawca nie przewidział żadnych przedmiotowych warunków zrzeszania się zamawiających w grupy zakupowe. Oczywiste jest, że największe

---

⁸ Wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 29 marca 2013 r., sygn. akt KIO 83/13

⁹ Wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 10 lipca 2009 r. sygn. akt KIO/UZP 703/09; KIO/UZP 709/09

prawdopodobieństwo uzyskania oczekiwanych efektów przez zamawiających istnieje w przypadku tożsamości przedmiotu zamówienia, a połączenie do wspólnego postępowania wymaga tylko zwiększenia ilości lub rozszerzenia zakresu. Nie jest to jednak wymóg ustawy. Granicą możliwości łączenia przedmiotów zamówienia do wspólnego postępowania jest zachowanie zasad uczciwej konkurencji i równości wykonawców. Skrajnym przypadkiem takiego nieprawidłowego działania będzie takie połączenie do wspólnego postępowania przedmiotów poszczególnych zamawiających, które będzie miało na celu albo wyeliminowanie z ubiegania się o zamówienie określonych wykonawców lub grup wykonawców, albo faworyzowanie określonych wykonawców w postępowaniu.

Przy udzielaniu zamówień wspólnych należy uwzględnić wprowadzoną do ustawy PZP nowelizacją z 2016 r.¹⁰ regulację dotyczącą dzielenia zamówień publicznych. Zgodnie z treścią znowelizowanego art. 96 ust. 1 pkt 11 ustawy Pzp w trakcie prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia zamawiający sporządza protokół, zawierający powody niedokonania podziału zamówienia na części. Oczywiście wprowadzone ww. nowelizacją regulacje nie stoją w sprzeczności z prawem do wspólnego udzielania zamówień, jednakże mogą osłabić korzyści wynikające z efektu skali, ponieważ są one wprost proporcjonalne do możliwości realizowania przez wykonawców dużych zamówień. Nie oznacza to utraty takich możliwości, wymaga jednak dokładnej analizy konkretnego rynku i uwzględnienia jego specyfiki (np. możliwości kumulacji zamówień na energię elektryczną będą o wiele większe w porównaniu z biurowym sprzętem komputerowym).

Do podstawowych instrumentów realizacji tej zasady należy dopuszczenie składania ofert częściowych lub udzielanie zamówienia w częściach. Wprawdzie ustawodawca nie wprowadza ograniczeń w zakresie korzystania z tych instrumentów dla grup zakupowych, jednak nieracjonalne byłoby kumulowanie zamówień, a następnie udzielanie ich w odrębnych postępowaniach. Nie ma natomiast przeszkód, aby w postępowaniu dopuścić składanie ofert częściowych. Jak już wspomniano, może to osłabić efekt skali, ale zapewni wypełnienie wymogu podzielenia przedmiotu zamówienia.

7. Specyfika prowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia przez zamawiających działających wspólnie

---

¹⁰ Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy - Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1020)

W ustawie PZP nie sformułowano odrębnych przepisów dotyczących prowadzenia postępowania przez zamawiającego działającego w imieniu i na rzecz zamawiających wspólnie realizujących zamówienia. Jednak samo wykonywanie czynności również w imieniu innych zamawiających narzuca postępowaniu pewną specyfikę.

Odpowiednie stosowanie przepisów

Zgodnie z art. 16 ust. 5 ustawy PZP, przepisy dotyczące zamawiającego stosuje się odpowiednio do zamawiających działających wspólnie. Oznacza to, że wspólnie działające jednostki traktowane są jak zamawiający. Nieuzasadnione byłoby oczekiwanie, żeby każdy z członków grupy zakupowej wykonywał wszystkie, bądź część czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. W tym celu wyznaczany jest zamawiający działający w imieniu i na rzecz pozostałych.

Zasada przejrzystości postępowania

Nie ulega wątpliwości, że w postępowaniach prowadzonych w imieniu grupy zakupowej zastosowanie mają wszystkie zasady udzielania zamówień publicznych. Spośród określonych w ustawie PZP zasad, w takich przypadkach na szczególną uwagę zasługuje zasada przejrzystości. W art. 7 ust. 1 ustawy PZP ustawodawca wymaga od zamawiającego, aby przygotowując i przeprowadzając postępowanie o udzielenie zamówienia, obok zasad uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców, czy proporcjonalności, zachował również zasadę przejrzystości. Podkreślić należy, że w ten sposób nie został wyczerpany katalog zasad udzielania zamówień publicznych. W następnych jednostkach redakcyjnych rozdziału *Zasady udzielania zamówień* ustanowione zostały kolejne zasady, w tym zasada jawności postępowania. Wyróżnienie zasady przejrzystości ma w szczególności ten walor praktyczny, że nie należy jej utożsamiać z innymi zasadami, przede wszystkim z zasadą jawności. W szczególności bowiem nie wszystko co jawne, jest przejrzyste.

Nie ma wątpliwości, że przejrzystość, mimo że nie definiowana w ustawie, nie oznacza wyłącznie równego dostępu do kompletu informacji. Przejrzysty, to *łatwy do zrozumienia; łatwy do rozszyfrowania*¹¹. Dla spełnienia postulatu przejrzystości niezbędne jest między innymi zatem ustalenie klarownych zasad wspólnego udzielania zamówień, w

---

¹¹ M. Bańko red., *Inny słownik języka polskiego*, Warszawa 2000, t. II, s. 306

szczegółności podziału obowiązków pomiędzy tych zamawiających, zasad finansowania, części przedmiotu zamówienia przypadających na konkretnego zamawiającego itd. Przejrzystość oznacza bowiem również konieczność przedstawienia informacji dostępnych dla wąskiej grupy podmiotów (np. członków grupy zakupowej) w formie zrozumiałej dla szerokiego kręgu odbiorców. Nie jest wystarczające zapewnienie jawności działań zamawiających. Powinny być one również na tyle zrozumiałe i przejrzyste, aby możliwość ich społecznego odbioru i oceny była realna.

Przygotowanie postępowania

Chociaż w art. 16 ust. 1 ustawy PZP nie uregulowano wprost kwestii przygotowania postępowania, to nic nie stoi na przeszkodzie, aby zamawiający podzielili pomiędzy siebie obowiązki na etapie przygotowania postępowania lub wykonywał je jeden z zamawiających, w szczególności wyznaczony do przeprowadzenia postępowania. Wykonywanie tych czynności należałoby utożsamiać ze świadczeniem pomocniczych działań zakupowych w rozumieniu art. 15 ust. 2 – 4 ustawy PZP i powinno być przedmiotem ustaleń pomiędzy zamawiającymi działającymi wspólnie.

Ogłoszenie

Postępowanie prowadzone jest przez zamawiającego wyznaczonego przez członków grupy zakupowej. Stąd też do obowiązków tego zamawiającego należy zamieszczanie ogłoszeń, w szczególności ogłoszenia o zamówieniu. Zamawiający prowadzący postępowanie jest zobowiązany do wskazywania w ogłoszeniach, że występuje w imieniu podmiotów wspólnie realizujących zamówienia i określić te podmioty.

Protokół postępowania

Na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy PZP, w trakcie prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia, zamawiający sporządza protokół, który potwierdza przebieg postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, z uwzględnieniem przepisów wykonawczych dotyczących sporządzania protokołu¹². Nie budzi wątpliwości fakt, że w

---

¹² Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1128)

przypadku wspólnego udzielania zamówień, do sporządzenia protokołu zobowiązany jest zamawiający wyznaczony do przeprowadzenia postępowania w imieniu i na rzecz pozostałych zamawiających. Z tego samego powodu zamawiający ten jest zobowiązany do realizacji wymogów ustawy dotyczących przechowywania protokołu i załączników, a także obowiązków w zakresie jawności tego protokołu, w szczególności wynikających z ustawy o dostępie do informacji publicznej¹³.

Sprawozdanie o udzielonych zamówieniach

Zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy PZP zamawiający sporządza roczne sprawozdanie o udzielonych zamówieniach. Przy założeniu, że obowiązek sprawozdawczy ciąży na zamawiającym i dotyczy zamówień przez niego udzielonych, w przypadku zamówień wspólnych należałoby uznać, że obowiązek informowania o takim zamówieniu w rocznym sprawozdaniu spoczywa na zamawiającym upoważnionym do przeprowadzenia postępowania i udzielenia wspólnego zamówienia. Działanie tego zamawiającego podejmowane byłoby niejako w imieniu pozostałych zamawiających. Oczekiwanie wykonania tego obowiązku równoległe przez pozostałych zamawiających prowadziłoby do zafałszowania obrazu w sprawozdaniach, a zwolnienie z tego obowiązku wyznaczonego zamawiającego stałoby w sprzeczności z faktem udzielenia przez niego zamówienia.

Zasada obowiązku zawierania informacji o zamówieniu przez zamawiającego, który je udzielił dotyczy również sytuacji, gdy postępowanie zostanie przeprowadzone przez wyznaczonego zamawiającego, ale umowa będzie podpisywana przez wszystkich zamawiających udzielających wspólnego zamówienia. Jeżeli jednak określony zamawiający jest upoważniony nie do zawarcia umowy, ale tylko do przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego wspólnie w swoim imieniu oraz w imieniu i na rzecz innych zamawiających, a na skutek przeprowadzonego postępowania umowy zawierane są indywidualnie przez poszczególnych zamawiających, na rzecz których działał zamawiający, obowiązek ujęcia w sprawozdaniu rocznym udzielanych w taki sposób zamówień spoczywa odrębnie na każdym z zamawiających, który udzielił zamówienia (zawarł umowę). Zatem, w sytuacji, w której każdy z zamawiających zawrze umowę we własnym imieniu i na własną rzecz, to na nich ciąży obowiązek sprawozdawczy.

---

¹³ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1764, z 2017 r. poz. 933)

Umowa w sprawie zamówienia publicznego

Szczególne ustawowe regulacje odnośnie umowy w sprawie zamówienia publicznego zawieranej w wyniku wspólnie prowadzonego postępowania, dotyczą wyłącznie strony podmiotowej i sprowadzają się do umocowania wskazanego zamawiającego do udzielenia zamówienia w imieniu i na rzecz zamawiających działających wspólnie. Jednakże sam fakt wspólnego działania zamawiających implikuje wpływ na treść tej umowy. Specyfika tych regulacji umownych wynika z odmienności poszczególnych sytuacji faktycznych, w szczególności charakteru przedmiotu zamówienia, sposobu jego świadczenia oraz cech poszczególnych zamawiających wspólnie prowadzących postępowanie.

Jeżeli zamawiający zawierają odrębne umowy w zakresie właściwych dla siebie części, to w tych umowach zamieszcza się te specyficzne, właściwe dla nich, treści. Wykonawcy, na zasadzie równości, znają wzory tych umów (odpowiednio – istotne dla stron postanowienia, które zostaną wprowadzone do treści zawieranej umowy w sprawie zamówienia publicznego lub ogólne warunki umowy), ponieważ stanowią one załączniki do specyfikacji istotnych warunków zamówienia we wspólnie prowadzonym postępowaniu. Uwzględnienie postanowień umownych w treści oferty nie jest utrudnione.

Jeżeli natomiast wyznaczony zamawiający zawiera umowę w imieniu i na rzecz pozostałych zamawiających, to jej treść musi uwzględniać specyfikę wynikającą z konieczności realizacji przez wykonawcę świadczenia na rzecz poszczególnych zamawiających. Z umowy musi wynikać nie tylko jasny podział przedmiotu zamówienia pomiędzy poszczególnych zamawiających, odpowiednie wskazanie miejsc realizacji przedmiotu zamówienia, czy specyfikę sposobu świadczenia na rzecz konkretnego zamawiającego, ale również jasne zasady rozliczeń finansowych pomiędzy zamawiającymi a wykonawcami. Podkreślenia wymaga tu konieczność wypełnienia zasad udzielania zamówień, w szczególności uczciwej konkurencji, równego traktowania wykonawców, jawności i przejrzystości.

Z praktycznego punktu widzenia należy jeszcze zwrócić uwagę na jeden aspekt techniczny – ilość egzemplarzy umowy. Oczywiście, nie jest on przedmiotem regulacji ustawowych. Zamawiającego, w imieniu i na rzecz którego została zawarta umowa, obowiązuje zasada jawności umów (art. 139 ust. 3 ustawy PZP), a posiadanie własnego egzemplarza umowy bez wątpienia ułatwi jej realizację. Podobnie będzie w sytuacji prowadzenia czynności przez odpowiednie organy kontrolne, niezależnie, czy kontrola dotyczy zamówień publicznych, czy finansów publicznych.

8. Porozumienie pomiędzy zamawiającymi

Warunkiem wspólnego udzielenia zamówienia przez grupę zamawiających jest zawarcie porozumienia obejmującego treścią co najmniej wyznaczenie zamawiającego upoważnionego do przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia w ich imieniu i na ich rzecz. Zawarcia takiego porozumienia nie można traktować wyłącznie jako spełnienia formalności. W takim porozumieniu bowiem zamawiający regulują wzajemne relacje odnośnie wspólnego działania w zakresie udzielenia zamówienia.

W porozumieniu nie tylko dokonuje się podziału praw i obowiązków pomiędzy działających wspólnie zamawiających, ale jest ono również instrumentem niwelowania obaw związanych ze wspólnym działaniem i zabezpieczenia swoich interesów na etapie prowadzenia postępowania oraz realizacji zamówienia. Wskazanego zamawiającego upoważnia się do działania w imieniu i na rzecz innych podmiotów wyłącznie w zakresie wskazanym w art. 16 ust. 1 ustawy PZP. Nie oznacza to przeniesienia na niego praw do podejmowania decyzji w zakresie stosunków pomiędzy zamawiającymi, jak i pomiędzy zamawiającymi a wykonawcami.

Z porozumienia powinno więc wynikać upoważnienie jednego z zamawiających do przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia w imieniu i na rzecz wszystkich podmiotów tworzących grupę zakupową. Poza tym, zamawiający powinni w ramach porozumienia szczegółowo, jasno i przejrzysto uregulować relacje pomiędzy sobą.

Zamawiający działający wspólnie powinni więc precyzyjnie określić zasady kumulowania, opisu i ewentualnego podziału przedmiotu zamówienia na części. Wszelkie regulacje w tym zakresie muszą wynikać z rodzaju i charakteru przedmiotu zamówienia, jego ilości (zakresu) oraz specyfiki świadczenia.

W porozumieniu powinny zostać wskazane również reguły, jakie będą obowiązywały w ramach prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia np. powołanie członków i sposób działania komisji przetargowej, kryteria wyboru oferty najkorzystniejszej, warunki udziału w postępowaniu. Regulacji mogą podlegać wszelkie aspekty postępowania istotne dla stron porozumienia. W przypadku braku szczegółowych regulacji, zasadą będzie prawo wyznaczonego zamawiającego do kształtowania warunków w postępowaniu.

Istotnym elementem porozumienia powinno być rozstrzygnięcie kwestii dotyczącej korzystania przez zamawiającego prowadzącego postępowanie z pomocniczych działań

zakupowych. Dotyczy to samej możliwości powierzenia tych działań własnej jednostce organizacyjnej lub osobie trzeciej, zakresu tego powierzenia oraz kwestie sfinansowania kosztów z tym związanych. Jeżeli strony nie podejmą uzgodnień w tym zakresie należałoby uznać prawo prowadzącego postępowania do skorzystania z takich możliwości wg własnego uznania. Z tym, że domaganie się w takim przypadku zwrotu kosztów powinno mieć podstawę w porozumieniu.

Z porozumienia powinno wynikać, czy zamawiający decydują się na odrębne zawieranie umów, czy też wyznaczony zamawiający będzie upoważniony do udzielenia zamówienia w imieniu i na rzecz wszystkich członków grupy zakupowej. Decyzja ta powinna zostać skorelowana ze stosownym upoważnieniem.

Bardzo istotne jest uregulowanie wszelkich kwestii finansowych, zarówno tych dotyczących wzajemnych rozliczeń pomiędzy zamawiającymi, jak i tych związanych z prowadzonym postępowaniem. Warto tu uwzględnić ewentualne wynagrodzenie dla podmiotu przeprowadzającego postępowanie (oczywiście ustawa nie przewiduje obowiązku wynagrodzenia dla zamawiającego prowadzącego postępowanie). Prowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia wymaga również podejmowania decyzji finansowych. Dotyczy to w szczególności określenia kwoty, jaką zamawiający zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia (art. 86 ust. 3 ustawy PZP) oraz ewentualnej możliwości jej zwiększenia (art. 93 ust. 1 pkt 4 ustawy PZP). Przy wspólnym udzielaniu zamówień obie kwoty będą stanowić sumę możliwości finansowych poszczególnych zamawiających. Stąd niezbędne jest uregulowanie zasad przekazywania informacji w tym zakresie zamawiającemu prowadzącemu postępowanie.

W tym kontekście warto również uregulować kwestie przekroczeń dla zamówień określonych w przypisie nr 4. W tych postępowaniach przekroczenie na jednej części mimo nadwyżki na innej części i arytmetycznej sumie przekraczającej kwotę potencjalnie wybieranej oferty - nie zaskutkuje ewentualnym udzieleniem zamówienia w części (przy zamówieniach częściowych) czy uznaniem że oferta „jest w budżecie”. Jeżeli jednemu z zamawiających brakuje finansowania wówczas w praktyce trzeba unieważnić postępowanie i należy to przewidzieć w SIWZ.

9. Odpowiedzialność zamawiających

W celu doprecyzowania zasad wspólnego udzielania zamówień wprowadzono¹⁴ regulacje dotyczące odpowiedzialności za przygotowanie i przeprowadzenie postępowania. Zgodnie z art. 16 ust. 6 ustawy PZP, jeżeli postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego jest prowadzone w całości w imieniu i na rzecz więcej niż jednego zamawiającego, to zamawiający ponoszą odpowiedzialność za wypełnienie obowiązków wynikających z ustawy. Przepis ten ma zastosowanie również w przypadku, gdy jeden z zamawiających prowadzi postępowanie o udzielenie zamówienia, występując we własnym imieniu i w imieniu pozostałych zamawiających. Oznacza to, że wszelkie roszczenia ze strony wykonawcy, np. o zwrot kosztów przygotowania oferty, mogą być kierowane do każdego z zamawiających – niezależnie od tego, który z nich faktycznie prowadzi postępowanie. W razie konieczności naprawienia szkody zamawiający, którzy swoim działaniem nie przyczynili się do jej powstania, mogą domagać się zwrotu wszystkich związanych z tym kosztów od zamawiającego faktycznie odpowiedzialnego za jej powstanie. Z art. 16 ust. 7 ustawy PZP wynika, że jeżeli postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego nie jest prowadzone w całości w imieniu i na rzecz wszystkich zamawiających, każdy zamawiający ponosi odpowiedzialność za wypełnienie swoich obowiązków wynikających z ustawy w zakresie części postępowania, które prowadzi w swoim imieniu i na swoją rzecz. Wreszcie, na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy PZP wszyscy zamawiający ponoszą odpowiedzialność za wypełnienie obowiązków wynikających z ustawy w części postępowania, która jest prowadzona w imieniu i na rzecz wszystkich zamawiających.

10. Odpowiedzialność osób wykonujących czynności w imieniu zamawiającego

Niezależnie od tego, czy to zamawiający przygotowuje i przeprowadza postępowanie, czy też na podstawie stosownych regulacji ustawy PZP dokonuje tego inny podmiot, to określone czynności wykonywane są przez konkretne osoby. Zamawiający bowiem, jako osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej obowiązana do stosowania ustawy, poza rzadkimi przypadkami osób fizycznych, jest najczęściej bytem abstrakcyjnym, w imieniu którego działają odpowiednie osoby.

---

¹⁴ Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy - Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1020)

W ustawie o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych¹⁵ uregulowano w szczególności odpowiedzialność osób wykonujących czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. Ustawa ta określa zasady i zakres odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, organy właściwe oraz postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Najogólniej rzecz ujmując, odpowiedzialności podlegają osoby, którym powierzono obowiązki związane z gospodarowaniem środkami publicznymi (z uwzględnieniem środków unijnych), w tym również poprzez prowadzenie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego¹⁶. W art. 17 ustawy o odpowiedzialności zdefiniowano czyny stanowiące naruszenie dyscypliny finansów publicznych w zakresie zamówień publicznych. Cechą szczególną odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych jest fakt, że może ona zostać przypisana osobie, której działanie lub zaniechanie było zawinione.

Odnosząc powyższe do działania grupy zakupowej należałoby stwierdzić, że odpowiedzialność dyscyplinarna dotyczyć może osoby, która podlega odpowiedzialności oraz dopuściła się w sposób zawiniony popełnienia określonego w ustawie czynu. Będzie ona zatem dotyczyć osób działających w imieniu podmiotu prowadzącego postępowanie. Mogą to być oczywiście przedstawiciele pozostałych zamawiających, ale wtedy, kiedy na podstawie porozumienia lub z inicjatywy wyznaczonego zamawiającego, zostaną przez tego zamawiającego zaangażowane do wykonywania czynności w ramach tego postępowania.

Podobne zasady dotyczą czynności na etapie przygotowania postępowania. Dla wyznaczenia zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej podstawowy będzie podział obowiązków w zakresie przygotowania postępowania pomiędzy zamawiających działających wspólnie. Osoby wykonujące czynności w imieniu odpowiednich zamawiających, w ramach przypisanego im zakresu obowiązków, mogą być pociągnięte do odpowiedzialności tego rodzaju.

11. Podsumowanie

Zawieranie porozumień zakupowych może być korzystną formą realizacji przez zamawiających obowiązków wynikających z przepisów ustawy PZP. Konieczne jest jednak znalezienie punktu równowagi pomiędzy korzyściami ekonomicznymi dla zamawiających (w

---

¹⁵ Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1311, z 2017 r. poz. 2110 oraz z 2018 r. poz. 1000)

¹⁶ Katalog osób podlegających odpowiedzialności zawarto w art. 4 i 4a ustawy

szczegółności dla budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego) a skutkami takich zrzeczeń zakupowych dla rynku i jego uczestników, takich np. jak małe i średnie przedsiębiorstwa.

Podjęcie działań w formie omawianej grupy zakupowej opierać się musi na gruntownej znajomości konkretnego rynku. Zamawiający muszą uwzględniać nie tylko własną pozycję na tym rynku, ale cechy tego konkretnego rynku, którego uczestnikami zamierzają zostać poprzez zaspokojenie własnego popytu. Istotne są nie tylko obiektywne cechy tego rynku, ale również te uwarunkowane koniunkturalnie.

12. Wzór porozumienia w zakresie wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego

W załączeniu przedstawiony został wzór porozumienia w zakresie wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego. Jego funkcjonowanie zostało zweryfikowane w praktyce. Należy jednak pamiętać, że jak każdy dokument wzorcowy nosi on piętno określonych uogólnień, stąd też istnieje konieczność dostosowania tych przepisów do konkretnej sytuacji, w szczególności do uwarunkowań własnej jednostki. Istotny będzie również rodzaj i charakter przedmiotu zamówienia oraz ilość i specyfika podmiotów zawierających porozumienie.

W zaproponowanym wzorze uwzględniono omówioną wcześniej alternatywę w zakresie udzielania zamówienia przez upoważnionego zamawiającego w imieniu i na rzecz wszystkich umawiających się stron lub oddzielnie przez same działające wspólnie podmioty. Kursywą zaznaczono w tekście regulacje proponowane alternatywnie dla przypadku, gdy strony porozumienia postanowią o samodzielnym udzielaniu zamówienia. Dla zachowania racjonalności działania zamawiających założono, że w takiej sytuacji przedmiot zamówienia nie tylko jest podzielny, ale strony uzgadniają dopuszczenie składania ofert częściowych. Przy czym części wyznaczone są zgodnie z zapotrzebowaniem poszczególnych zamawiających.

W § 1 wzoru zawarto preambułę wskazującą na cel zawarcia porozumienia. Jego określenie będzie szczególnie istotne przy interpretacji woli porozumiewających się stron, zwłaszcza w przypadku ewentualnych sporów pomiędzy tymi stronami.

W § 2 zawarto uzgodnienia dotyczące przedmiotu zamówienia i jego opisu. Regulacje te mogą wymagać korekty lub uszczegółowienia ze względu na specyfikę przedmiotu

zamówienia. W szczególności pożądanym może okazać się określenie okresu, na jaki zostanie udzielone przedmiotowe zamówienie.

W § 3 zawarto zapisy o wyznaczeniu zamawiającego upoważnionego do przygotowania i przeprowadzenia postępowania oraz udzielenia zamówienia w imieniu i na rzecz zamawiających działających wspólnie. Przy zawieraniu porozumienia należy zwrócić uwagę, czy porozumiewające się strony cechują się odrębną osobowością prawną. W takim przypadku należałoby doprecyzować, że upoważnienie ma charakter pełnomocnictwa cywilnego. Zaproponowane upoważnienie zawiera w pierwszej wersji umocowanie wyznaczonego zamawiającego do zawarcia w imieniu wspólnie działających zamawiających i na ich rzecz umów o udzieleniu przedmiotowego zamówienia publicznego. Upoważnienie takie jest konsekwencją brzmienia art. 16 ust. 1 ustawy PZP. Nie ma przeszkód do zawarcia w ramach zamówienia wspólnego albo jednej umowy na rzecz i w imieniu zamawiających działających wspólnie albo też zawarcia odrębnych umów dla każdego zamawiającego. Alternatywnie zaproponowano regulacje właściwe przy samodzielnym zawieraniu umów przez zamawiających.

Klauzula o formie współpracy nieodpłatnej ma za zadanie wyeliminowanie wątpliwości co do sposobu realizowania porozumienia. Warto też jasno przesądzić, że zawarcie porozumienia samo w sobie nie jest udzieleniem zamówienia na usługę przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

W interesie stron porozumienia jest ustalenie, czy zamawiającemu wyznaczonemu do przeprowadzenia postępowania przysługuje prawo powierzenia pomocniczych działań zakupowych na zasadach określonych w art. 15 ust 2 - 4 Prawa zamówień publicznych. Zaproponowano tu szerokie uprawnienie tego zamawiającego do określenia zakresu korzystania z pomocniczych działań zakupowych. Porozumiewający się zamawiający mogą jednak ograniczyć te możliwości wskazując zarówno bariery przedmiotowe, jak i precyzując konkretne podmioty, którym można te działania zakupowe powierzyć.

W § 4 przewidziano zwrot kosztów prowadzenia postępowania. Obowiązek ten został we wzorze ograniczony do udokumentowanych poniesionych wydatków niezbędnych do przeprowadzenia postępowania. Zaproponowano również sformułowanie warunku zwrotu kosztów w postaci obowiązku zaakceptowania ich wysokości przez strony w formie pisemnej przed ich poniesieniem. Zobowiązanie się stron do pokrycia kosztów w równych wysokościach dotyczy tylko kosztów związanych ze środkami ochrony prawnej.

Przepisy § 5 dotyczą istotnych dla stron porozumienia szczegółowych kwestii dotyczących konkretnych czynności na etapie przygotowania i prowadzenia postępowania.

Zaproponowano zobowiązanie zamawiającego prowadzącego postępowanie do sprawnego działania i założono stosowanie wewnętrznych uregulowań dotyczących zamówień publicznych obowiązujących u tego zamawiającego. Wydaje się to logiczną konsekwencją wskazania przez porozumiewające się podmioty tego a nie innego zamawiającego do prowadzenia postępowania. Przyjęto również, że każdy z zamawiających będzie zainteresowany powołaniem w skład komisji przetargowej wyznaczonej przez siebie osoby. Na marginesie należy zwrócić uwagę, że założono powołanie komisji niezależnie od wartości zamówienia.

Zamawiającemu wyznaczonemu przypisano również obowiązek oszacowania wartości zamówienia. Może on tego dokonać wyłącznie na podstawie danych dotyczących przedmiotu zamówienia i wymagań dotyczących umowy w sprawie zamówienia publicznego, które zostaną mu przekazane przez konkretnych zamawiających. Podobnie rzecz się ma odnośnie dokonania opisu przedmiotu zamówienia. Oczywiście szacowanie wartości oraz opisywanie przedmiotu zamówienia uzależnione są od decyzji odnośnie podziału zamówienia na części. W zależności od konkretnego stanu faktycznego należy również rozważyć, czy nie byłoby słusznym, aby obowiązki w zakresie wartości i opisu przedmiotu zamówienia przypisać poszczególnym zamawiającym. Wtedy rola wyznaczonego zamawiającego sprowadzałaby się do prostego zsumowania. Jednak nie można pozbawiać tego zamawiającego prawa do korygowania wartości i opisu pod kątem legalności. W przeciwnym wypadku mogłoby dojść do zmuszenia tego zamawiającego do prowadzenia postępowania od początku obciążonego wadą. Podobne uwagi należy poczynić odnośnie postanowień, które zostaną wprowadzone do treści zawieranej umowy w sprawie zamówienia publicznego, ogólnych warunków umowy albo wzoru umowy.

Oczywiście strony porozumienia mogą ustalić inne szczegółowe zasady przeprowadzenia postępowania przez wyznaczonego zamawiającego.

W § 6 zaproponowano regulacje dotyczące terminu przekazania przez zamawiających danych dotyczących przedmiotu zamówienia oraz wymagań dotyczących warunków umowy. Jest to kluczowe dla zapewnienia sprawności w prowadzeniu postępowania. Przewidziano też praktyczne rozwiązanie dotyczące obowiązku podania, bezpośrednio przed otwarciem ofert, kwoty jaką zamawiający zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia. Ze specyfiki wspólnego prowadzenia postępowania wynika, że w tym zakresie nie będzie wystarczające oświadczenie jednego zamawiającego. Każdy z działających wspólnie, musi podać kwotę jaką dysponuje odnośnie realizacji przedmiotowego zamówienia. W tym zakresie, zwłaszcza w kontekście obowiązku porównania tej kwoty z ceną najkorzystniejszej oferty lub oferty z

najniższą ceną, warto rozważyć podział przedmiotu zamówienia na części. Gdyby takiego podziału nie było, to uwzględniać należy sumę kwot podanych przez wszystkich zamawiających, co może nadmiernie ich od siebie uzależniać.

W § 7 uwzględniono wynikające z ustawy o finansach publicznych¹⁷ oraz – odpowiednio – samorządowych ustaw ustrojowych¹⁸ obowiązki w zakresie wstępnej kontroli finansowej i kontrasygnaty. Obowiązki te dotyczą głównego księgowego jednostki sektora finansów publicznych oraz – odpowiednio – skarbnika jednostki samorządu terytorialnego. Chodzi nie tylko o formalne wypełnienie tych obowiązków, ale również o zapewnienie osób zaciągających zobowiązanie finansowe poprzez udzielenie zamówienia publicznego, o zgodności tej operacji z odpowiednim planem finansowym. Tym bardziej, że w przypadku jednostek samorządowych, jeżeli czynność prawna może spowodować powstanie zobowiązań pieniężnych, do jej skuteczności potrzebna jest kontrasygnata skarbnika (głównego księgowego budżetu) lub osoby przez niego upoważnionej.

W § 8 zaproponowano odniesienie się stron porozumienia do ewentualnych zmian umowy zawartej w ramach zamówienia wspólnego. Jeżeli zamawiający udzielają zamówienia samodzielnie, to do nich też powinny należeć prawa i obowiązki związane ze zmianą tych umów. Jeżeli jednak została zawarta jedna umowa w imieniu i na rzecz pozostałych zamawiających, to racjonalnym w zakresie zmian umowy wydaje się działanie udzielającego zamówienia.

W § 9 – 12 zawarto regulacje porządkowe. Zawężono możliwość odstąpienia od porozumienia. Jest to szczególnie istotne ze względu na istotne ograniczenia zmian warunków, szczególnie w zakresie przedmiotu zamówienia, w ramach toczącego się postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Zaproponowano określenie właściwości sądu w przypadku ewentualnych sporów oraz zastrzeżono formę pisemną zmian porozumienia pod rygorem nieważności.

---

¹⁷ Art. 54 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz.U. z [\(Dz.U. z 2017 r. poz. 2077](#), z późn. zm.)

¹⁸ Art. 46 ust. 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 446, z późn. zm.); Art. 48 ust. 3 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 814 z późn. zm.); Art. 57 ust. 3 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2016 r. poz. 486 z późn. zm.)

POROZUMIENIE

w zakresie wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego

zawarte na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych,

w ..... w dniu ..... pomiędzy:

- 1) ....., reprezentowanym przez .....,
- 2) ....., reprezentowanym przez .....,
- 3) ....., reprezentowanym przez .....

zwanymi w dalszej części porozumienia „**Stronami**”,

o następującej treści:

---

§ 1.

Strony zgodnie oświadczają, że w celu wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego zawierają niniejsze porozumienie, którego przedmiotem jest:

- 1) ustalenie zasad wspólnego prowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego,
- 2) wyznaczenie spośród Stron zamawiającego upoważnionego do przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia w ich imieniu i na ich rzecz,
- 3) ustalenia zasad zabezpieczenia przez Strony środków finansowych związanych z udzieleniem zamówienia, jak i wzajemnych rozliczeń pomiędzy Stronami z tego tytułu, w tym pokrycia kosztów czynności postępowania.

§ 2.

1. Przedmiotem zamówienia udzielanego wspólnie jest .....
2. Przedmiot zamówienia stanowi sumę zapotrzebowań poszczególnych Stron.
3. *W postępowaniu o udzielenie zamówienia zostanie dopuszczona możliwość składania ofert częściowych, a kolejne części będą odpowiadać zapotrzebowaniu poszczególnych Stron.*

§ 3.

1. Strony wyznaczają ..... – zwanego dalej Zamawiającym Wyznaczonym – jako zamawiającego upoważnionego do przygotowania i przeprowadzenia postępowania oraz udzielenia zamówienia w ich imieniu i na ich rzecz.

1. Strony wyznaczają ..... – zwanego dalej Zamawiającym Wyznaczonym – jako

zamawiającego upoważnionego do przeprowadzenia postępowania w ich imieniu i na ich rzecz.

2. Strony upoważniają Zamawiającego Wyznaczonego do wykonywania wszelkich czynności niezbędnych do realizacji niniejszego porozumienia, w szczególności związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania o udzielenie wspólnego zamówienia zastrzeżone w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego do kompetencji kierownika zamawiającego, z prawem do zawarcia umowy w sprawie zamówienia publicznego, nie wyłączając reprezentowania Stron w postępowaniu odwoławczym i skargowym przed Krajową Izbą Odwoławczą i sądami powszechnymi.

2. Strony upoważniają Zamawiającego Wyznaczonego do wykonywania wszelkich czynności niezbędnych do realizacji niniejszego porozumienia, w szczególności związanych z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania o udzielenie wspólnego zamówienia zastrzeżone w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego do kompetencji kierownika zamawiającego, nie wyłączając reprezentowania Stron w postępowaniu odwoławczym i skargowym przed Krajową Izbą Odwoławczą i sądami powszechnymi.

3. W przypadku Zamawiających: ..... upoważnienie, o którym mowa w ust. 2 stanowi pełnomocnictwo w rozumieniu przepisów prawa cywilnego.

4. W celu realizacji obowiązków wynikających z niniejszego porozumienia, Zamawiającemu Wyznaczonemu przysługuje prawo powierzenia pomocniczych działań zakupowych na zasadach określonych w art. 15 ust 2 - 4 Prawa zamówień publicznych. Zakres powierzenia określa Zamawiający Wyznaczony.

5. Zamawiający Wyznaczony zobowiązuje się przygotować i przeprowadzić postępowanie zgodnie z przepisami obowiązującymi w tym zakresie, w szczególności z Prawem zamówień publicznych

6. Strony ustalają, że podjęte na podstawie niniejszego porozumienia działania w celu udzielenia zamówienia wspólnego są formą współpracy nieodpłatnej, z zastrzeżeniem § 4.

§ 4.

1. Strony, na żądanie Zamawiającego Wyznaczonego, zwrócą udokumentowane poniesione wydatki niezbędne do przeprowadzenia postępowania, w tym związane z kosztami opinii lub powołania biegłych, do kwoty nieprzekraczającej ..... Warunkiem zwrotu kosztów jest zaakceptowanie ich wysokości przez Strony w formie pisemnej przed ich poniesieniem.

2. W przypadku konieczności uiszczenia opłat, wpisów lub kosztów postępowania, na skutek zastosowania przepisów Prawa zamówień publicznych o środkach ochrony prawnej, Strony zobowiązują się do ich pokrycia w równych wysokościach.

§ 5.

1. Wybór przez Zamawiającego Wyznaczonego wykonawcy lub wykonawców zamówienia wspólnego nastąpi w najkrótszym możliwym terminie.

2. Do prowadzenia postępowania stosowane będą wewnętrzne uregulowania dotyczące zamówień publicznych obowiązujące u Zamawiającego Wyznaczonego.

3. Zamawiający Wyznaczony powoła komisję przetargową, której członkami będą co najmniej osoby wskazane przez Strony. Każda strona ma prawo wskazać jednego członka komisji.
4. Oszacowania wartości zamówienia dokona Zamawiający Wyznaczony uwzględniając dane i wymagania, o których mowa w § 6 ust. 1.
- 4. Oszacowania wartości zamówienia oraz poszczególnych jego części dokona Zamawiający Wyznaczony uwzględniając dane i wymagania, o których mowa w § 6 ust. 1.*
5. Opis przedmiotu zamówienia zostanie sporządzony przez Zamawiającego Wyznaczonego sumarycznie, na podstawie danych przedstawionych przez Strony. Zamawiający Wyznaczony jest uprawniony do modyfikacji opisu przekazanego przez Strony w zakresie dostosowania do zgodności z Prawem zamówień publicznych.
- 5. Opis przedmiotu zamówienia zostanie sporządzony przez Zamawiającego Wyznaczonego, odrębnie dla każdej części, na podstawie danych przedstawionych przez właściwą Stronę. Zamawiający Wyznaczony jest uprawniony do modyfikacji opisu przekazanego przez Strony w zakresie dostosowania do zgodności z Prawem zamówień publicznych.*
6. Wyboru trybu postępowania dokona Zamawiający Wyznaczony.
7. Zamawiający Wyznaczony sporządzi istotne dla Stron postanowienia, które zostaną wprowadzone do treści zawieranej umowy w sprawie zamówienia publicznego, ogólne warunki umowy albo wzór umowy uwzględniając wymagania, o których mowa w § 6 ust. 1, pod warunkiem ich zgodności z prawem, w szczególności z przepisami Prawa zamówień publicznych.
8. Zamawiający Wyznaczony zobowiązany jest do bieżącego rzetelnego informowania Stron o zaawansowaniu przygotowań i prowadzenia przedmiotowego postępowania wspólnego.

§ 6.

1. W terminie ..... dni od zawarcia niniejszego porozumienia Strony przedłożą Zamawiającemu Wyznaczonemu dane dotyczące przedmiotu zamówienia oraz wymagania dotyczące warunków umowy.
2. W terminie ..... dni od zawarcia niniejszego porozumienia każda ze Stron przedłoży Zamawiającemu Wyznaczonemu oświadczenie o kwocie, jaką zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia.
3. Zamawiający Wyznaczony bezpośrednio przed otwarciem ofert poda kwotę stanowiącą sumę kwot, o których mowa w ust. 2.
- 3. Zamawiający Wyznaczony bezpośrednio przed otwarciem ofert częściowych poda kwotę przedłożoną przez Stronę właściwą dla danej części.*
4. W przypadku, gdyby cena najkorzystniejszej oferty lub oferta z najniższą ceną przewyższyła kwotę, o której mowa w ust. 3, każda ze Stron, w terminie ..... dni – odpowiednio od dnia składania ofert lub dokonania wyboru oferty najkorzystniejszej – przekaze Zamawiającemu Wyznaczonemu oświadczenie o możliwości lub braku możliwości zwiększenia tej kwoty. Oświadczenie o możliwości obejmuje kwotę możliwego zwiększenia. Zamawiający Wyznaczony odnosi sumę przekazanych kwot do ceny najkorzystniejszej oferty lub oferty z najniższą ceną.
- 4. W przypadku, gdyby w ramach danej części, cena najkorzystniejszej oferty lub oferta z najniższą ceną przewyższyła kwotę, o której mowa w ust. 3, Strona właściwa dla danej części,*

w terminie ..... dni – odpowiednio od dnia składania ofert lub dokonania wyboru oferty najkorzystniejszej – przekaże Zamawiającemu Wyznaczonemu oświadczenie o możliwości lub braku możliwości zwiększenia tej kwoty. Oświadczenie o możliwości obejmuje kwotę możliwego zwiększenia. Zamawiający Wyznaczony odnosi sumę przekazanych kwot do ceny najkorzystniejszej oferty lub oferty z najniższą ceną w ramach danej części.

§ 7.

1. W terminie ..... dni przez zawarciem umowy Zamawiający Wyznaczony przekazuje Stronom projekt umowy w celu wykonania przez Głównego Księgowego/Skarbnika obowiązku w zakresie wstępnej kontroli finansowej/kontrasygnaty. Główny Księgowy/Skarbnik dokonuje wstępnej kontroli finansowej/kontrasygnaty w terminie ..... dni od przekazania dokumentu.

1. Niezwłocznie po przesłaniu zawiadomienia o wyborze najkorzystniejszej oferty, z uwzględnieniem art. 94 Prawa zamówień publicznych, Zamawiający Wyznaczony przekazuje Stronom – odpowiednio według części – projekt umowy w celu udzielenia zamówienia

2. Umowa w sprawie zamówienia publicznego zostanie zawarta przez Zamawiającego Wyznaczonego w ..... egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron. Zamawiający Wyznaczony przekaże Stronom egzemplarze umowy niezwłocznie po podpisaniu.

2. Strony nie mogą dokonywać zmian w projektach umów przekazanych zgodnie z ust. 1

3. Strony zobowiązują się do wykonania umowy zawartej przez Zamawiającego Wyznaczonego.

2. Niezwłocznie po podpisaniu, Strony przekażą Zamawiającemu Wyznaczonemu kopie zawartych umów.

§ 8.

Ewentualne zmiany umowy zawartej w ramach przedmiotowego zamówienia wspólnego dokonywane będą pomiędzy Zamawiającym Wyznaczonym a wykonawcą lub wykonawcami.

Ewentualne zmiany zawartych w ramach przedmiotowego zamówienia wspólnego umów o udzielenie zamówienia publicznego dokonywane będą pomiędzy właściwą Stroną a wykonawcą.

§ 9.

1. Porozumienie niniejsze zawarte jest na czas określony – do chwili wyboru przez Zamawiającego Wyznaczonego wykonawcy lub wykonawców.

2. Strony dopuszczają możliwość odstąpienia od niniejszego porozumienia do momentu wszczęcia przedmiotowego postępowania lub za zgodą pozostałych Stron. Skuteczność odstąpienia uwarunkowana jest dokonaniem rozliczeń wzajemnych pomiędzy Stronami z tytułu tego odstąpienia.

3. Strony oświadczają, że niewywiązanie się przez którąkolwiek ze Stron z obowiązków przewidzianych w niniejszym porozumieniu, pomimo dodatkowego pisemnego wezwania przez Zamawiającego Wyznaczonego do spełnienia obowiązku w oznaczonym terminie, uznane będzie za odstąpienie od porozumienia ze skutkiem na ostatni dzień oznaczonego w wezwaniu terminu.

4. W przypadku określonym w ust. 3 Stronom przysługuje roszczenie odszkodowawcze, jeżeli w związku z odstąpieniem poniesiona została przez Strony szkoda rzeczywista.

§ 9.

1. W sprawach nie uregulowanych w niniejszym porozumieniu zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego.

2. Ewentualne spory powstałe na tle realizacji niniejszego porozumienia rozstrzygane będą przez sąd właściwy dla siedziby Zamawiającego Wyznaczonego.

§ 10.

Jakakolwiek zmiana lub uzupełnienie treści niniejszego porozumienia wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 11.

Porozumienie sporządzone zostało w ..... jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze Stron.

§ 12.

Porozumienie niniejsze wchodzi w życie z dniem podpisania.

PODPISY STRON: